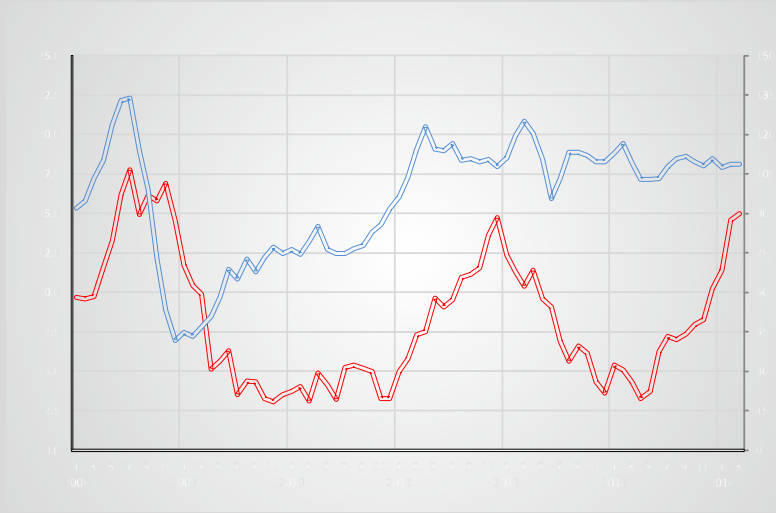

KKTC DEVLET PLANLAMA ÖRGÜTÜ

MAKROEKONOMİK TAHMİN ÇALIŞMA SONUÇLARI

BAŞBAKANLIK

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MAKROEKONOMİK TAHMİN
ÇALIŞMA SONUÇLARI

GERÇEKLEŞME DÖNEMİ: 2011
TAHMİN DÖNEMİ: 2012-2016

DEVLET PLANLAMA ÖRGÜTÜ
NİSAN 2014

YÖNETİCİ ÖZETİ

2008 ve 2009 yıllarında dünya ülkeleri yanında KKTC ekonomisini de etkisi altına alan küresel ekonomik kriz, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da (GSYİH) büyümenin reel bazda negatif yönlü olmasına sebep olmuştur. KKTC ekonomisi 2010 yılından itibaren toparlanma sürecine girerek 2010 yılında %3.7 ve 2011 yılında ise %3.9 büyüme kaydetmiştir.

Mart 2014 makroekonomik tahmin çalışmalarına göre KKTC ekonomisinin 2012 yılında reel olarak %2.7 ve 2013 yılında %2.0 büyüdüğü tahmin edilirken, 2014 yılında %2.3, 2015 yılında %3.8 ve 2016 yılında ise %3.8 büyüyeceği öngörülmektedir. Bu tahmin dönemi içindeki büyüme trendinin geçtiğimiz on yıla kıyasla daha düşük olacağı tahmin edilmektedir.

Döviz kurları ve dünya petrol fiyatlarında oluşan dalgalanmalar, KKTC'deki enflasyon üzerinde önemli rol oynamaktadır. 2012 yılında bir önceki yılın aralık ayına göre % 3.6, 2013 yılında ise %10.2 olarak gerçekleşmiştir.

Yapılan tahmin çalışmaları ışığında enflasyonun 2014 yılında bir önceki yılın aralık ayına göre %8.9, 2015 yılında %4.8 ve 2016 yılında ise %4.6 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

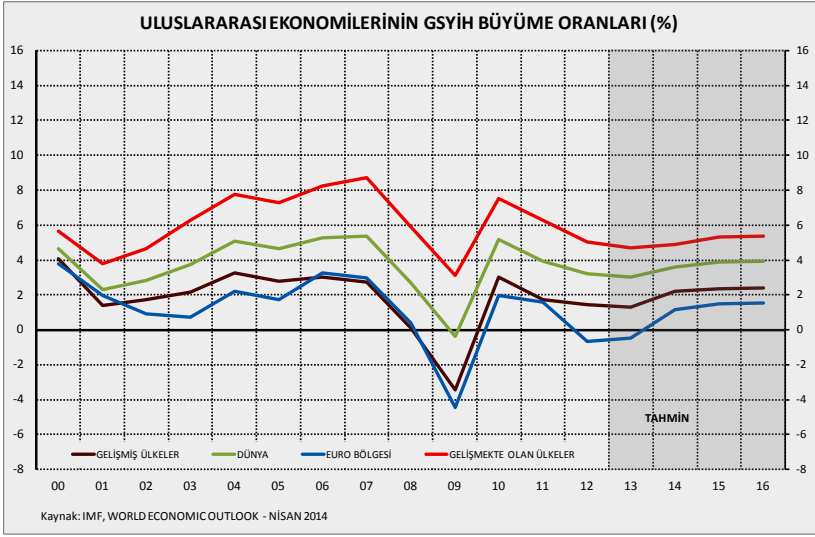
1. GLOBAL EKONOMİK GELİŞMELER

Dünya ekonomilerindeki gelişmeleri değerlendiren kurumların başında gelen Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) "World Economic Outlook" Nisan 2014 raporunda, eski risklere yenilerinin ekleneceği ve toparlanmanın halen kırılgan bir yapıda olduğu dikkate alınarak, dünya ekonomisinin ihtiyatlı bir büyüme göstereceği tahmin edilmektedir. IMF, dünya ekonomisinin 2014 yılının ilk yarısından itibaren toparlanacağını, düzelmeye büyük ölçüde gelişmiş ülkelerden geleceğini ve büyümenin küresel ölçekte yaygınlaşacağını öngörmektedir.

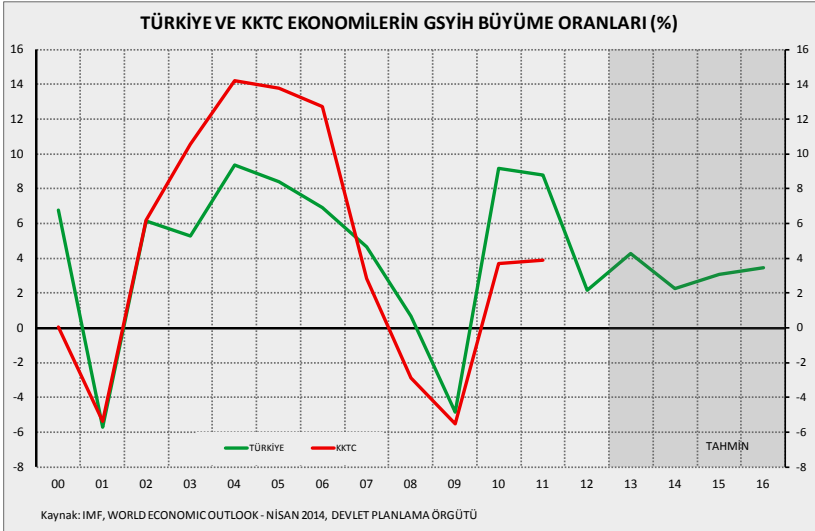
Rapora göre IMF; dünya ekonomisinin 2013 yılında %3.0 büyüdükten sonra büyüme hızının 2014'de %3.6'ya ve 2015 yılında ise %3.9'a yükseleceğini tahmin ediyor. Gelişmiş ülkeler grubunun 2013 yılında %1.3 olan ortalama büyüme hızını 2014'de %2.2 ve 2015 yılında %2.3 düzeyine yükselteceği tahmin ediliyor. Euro Bölgesi'nde 2013 yılında negatif olan büyüme hızının 2014 yılında %1.2'ye, 2015 yılında ise %1.5 düzeyine çıkacağı tahmin ediliyor. 2013 yılında %4.7 olarak hesaplanan gelişmekte olan ülkeler grubunun ortalama büyüme hızı 2014 yılında %4.9 ve 2015 yılında ise %5.3 olarak tahmin edilmiştir (Grafik 1).

IMF tahminlerine göre, Türkiye'nin GSYİH büyüme oranı beklentisi 2013 yılı için %4.3, 2014 için %2.3, 2015 yılı için %3.1 ve 2016 yılı için ise %3.5 düzeyindedir. IMF, Türkiye'nin Ekim 2013 raporunda 2014 yılı için %3.5 olan GSYİH büyüme oranı beklentisini faiz oranlarındaki artış, Türk Lirası'ndaki değer kaybı ve özel tüketimdeki keskin yavaşlama nedeniyle Nisan 2014 raporunda %2.3'e düşürmüştür (Grafik 2).

Grafik 1

Grafik 2

2. KKTC EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

2.1. Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

2008 ve 2009 yıllarında dünya ülkeleri yanında KKTC ekonomisini de etkisi altına alan küresel ekonomik kriz, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da (GSYİH) büyümenin reel bazda negatif yönlü olmasına sebep olmuştur. KKTC ekonomisi 2010 yılından itibaren toparlanma sürecine girerek 2010 yılında %3.7 ve 2011 yılında ise %3.9 büyüme kaydetmiştir.

Nisan 2014 makroekonomik tahmin çalışmalarında dikkate alınan KKTC Çimento Satış Göstergelerine göre (KKTC'ndeki en büyük çimento üreticisinden alınan veriler dikkate alındığında) toplam KKTC piyasasında 2012 yılında gerçekleşen satışların bir önceki yıla göre %7.4 oranında daraldığı gözlemlenmiştir. Çimento piyasasında yaşanan bu daralmanın inşaat sektöründeki büyümeyi olumsuz yönde etkilediği öngörülmektedir. 2013 yılı Çimento satışlarında kaydedilen %3.7 oranındaki artışın inşaat sektöründeki büyümeyi olumlu yönde etkileyeceği ve sonraki yıllarda da sektördeki büyümenin tedricen devam edeceği öngörülmektedir (Tablo 1).

Üretim sektörleri içerisinde büyük paya sahip olan tarım sektöründeki büyüme, 2012 yılında tarımsal ve hayvansal üretim artışının 2011 yılının altında gerçekleşmesinin etkisiyle %4.5 seviyesinde kaldığı tahmin edilmektedir. 2013 yılında ise yaşanan kuraklığın etkisiyle özellikle tahıl üretimi olumsuz etkilenmiş, bununla birlikte sektör içerisinde önemli paya sahip olan narenciye üretimindeki rekor tahminlerinin önceki yıla göre düşük olduğu dikkate alınarak yapılan hesaplamalarda tarım sektörünün %8 oranında küçüldüğü tahmin edilmektedir (Tablo 1).

Sanayi sektörünün, 2012 yılında %1.2 oranında büyüdüğü tahmin edilirken, 2013 yılı sonunda büyümenin %2.6 seviyesine ulaşacağı öngörülmektedir (Tablo 1).

Hizmetler sektörü içerisinde büyük paya sahip olan ticaret-turizm sektör tahmininde dikkate alınan Ticaret Dairesi kaynaklı ithalat rakamları, 2012 yılında önceki yıla oranla önemli bir artış göstermemiştir. Yine aynı yılda Turizm Planlama Dairesi verilerine göre ülkede konaklayan turist sayısında %16.5 ve geceleme sayısında %17.0 oranında bir artış kaydedildiği gözlemlenmiştir. Bu gelişmeler dikkate alındığında toptan ve perakende ticaret sektörünün %2.1, otel ve lokantacılık sektörünün ise %13.0'lık büyümesinin etkisiyle ticaret-turizm sektörünün %4.1 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. 2013 yılı verilerine bakıldığında, ithalatın %0.3 oranında azaldığı, ülkede konaklayan turist sayısının %3.9 ve geceleme sayısının %8.3 oranında arttığı görülmüştür. Buna göre; toptan ve perakende ticaret sektörünün %3.1, otel ve lokantacılık sektörünün ise %6.0'lık büyümesinin etkisiyle ticaret-turizm sektörünün %3.7 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir (Tablo 1).

Cari fiyatlarla GSYİH'daki gelişmeler Tablo 2'de görüldüğü gibidir.

MAKROEKONOMİK TAHMİN ÇALIŞMA SONUÇLARI

TABLO-1 GAYRISAFİ YURTIÇİ HASILA VE GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA

	2011	TAHMİN				
		2012	2013	2014	2015	2016
	1977 YILI FİYATLARIYLA (TL)					
1. TARIM	1,236.4	1,292.1	1,188.7	1,087.7	1,196.4	1,292.1
2. SANAYİ	1,366.5	1,383.0	1,419.6	1,466.9	1,514.9	1,562.2
2.1. Taşocakçılığı	51.1	52.4	53.7	54.8	56.0	57.2
2.2. İmalat sanayi	976.9	995.5	1,017.4	1,047.9	1,077.2	1,104.2
2.3. Elektrik-Su	338.5	335.1	348.6	364.2	381.7	400.8
3. İNŞAAT	1,791.3	1,789.5	1,807.4	1,852.6	1,889.7	1,929.3
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	8,806.4	9,081.6	9,364.1	9,682.4	10,023.7	10,385.3
4.1. TİCARET-TURİZM	2,891.6	3,011.6	3,122.7	3,255.7	3,399.2	3,553.5
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	2,348.3	2,397.6	2,472.0	2,565.9	2,666.0	2,772.6
4.1.2. Otel.-Lokanta	543.3	613.9	650.8	689.8	733.3	780.9
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	1,083.7	1,110.8	1,141.9	1,176.2	1,212.6	1,251.4
4.3. MALİ MÜESSESELER	567.3	578.7	590.2	605.0	620.1	637.5
4.4. KONUT GELİRLERİ	760.5	790.9	822.5	855.4	889.6	925.2
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	1,634.7	1,683.8	1,742.7	1,807.2	1,879.5	1,954.6
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1,868.5	1,905.9	1,944.0	1,982.9	2,022.6	2,063.0
5. BRÜT KATMA DEĞER (1...4)	13,200.6	13,546.2	13,779.9	14,089.6	14,624.7	15,169.0
6. İTHALAT VERGİLERİ	1,716.4	1,759.3	1,826.9	1,872.6	1,947.5	2,029.3
7. GSYİH (1.....6)	14,917.1	15,305.6	15,606.8	15,962.2	16,572.1	17,198.2
8. NET DİŞ ALEM FAKTÖR	115.0	115.0	115.0	115.0	115.0	115.0
9. GSMH (7+8)	15,032.1	15,420.6	15,721.8	16,077.1	16,687.1	17,313.2
	2011	TAHMİN				
		2012	2013	2014	2015	2016
	BÜYÜME ORANI (%)					
1. TARIM	10.8	4.5	-8.0	-8.5	10.0	8.0
2. SANAYİ	3.4	1.2	2.6	3.3	3.3	3.1
2.1. Taşocakçılığı	2.8	2.6	2.5	2.0	2.1	2.2
2.2. İmalat sanayi	0.7	1.9	2.2	3.0	2.8	2.5
2.3. Elektrik-Su	12.0	-1.0	4.0	4.5	4.8	5.0
3. İNŞAAT	3.3	-0.1	1.0	2.5	2.0	2.1
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	3.2	3.1	3.1	3.4	3.5	3.6
4.1. TİCARET-TURİZM	6.0	4.1	3.7	4.3	4.4	4.5
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	2.7	2.1	3.1	3.8	3.9	4.0
4.1.2. Otel.-Lokanta	23.3	13.0	6.0	6.0	6.3	6.5
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	-4.3	2.5	2.8	3.0	3.1	3.2
4.3. MALİ MÜESSESELER	1.4	2.0	2.0	2.5	2.5	2.8
4.4. KONUT GELİRLERİ	3.9	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	4.3	3.0	3.5	3.7	4.0	4.0
4.6. KAMU HİZMETLERİ	2.8	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
5. BRÜT KATMA DEĞER (1...4)	3.9	2.6	1.7	2.2	3.8	3.7
6. İTHALAT VERGİLERİ	3.9	2.5	3.8	2.5	4.0	4.2
7. GSYİH (1.....6)	3.9	2.6	2.0	2.3	3.8	3.8
8. NET DİŞ ALEM FAKTÖR	24.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
9. GSMH (7+8)	4.0	2.6	2.0	2.3	3.8	3.8

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

MAKROEKONOMİK TAHMİN ÇALIŞMA SONUÇLARI

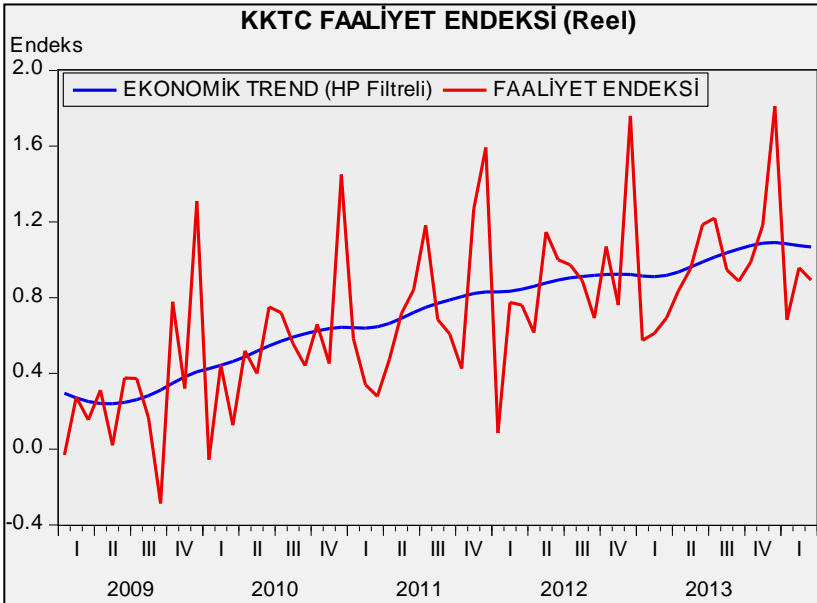
TABLO-2 GAYRİSAFİ YURTIÇİ HASILA VE GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA

	2011	TAHMİN				
		2012	2013	2014	2015	2016
CARİ FİYATLARIYLA (MİLYON TL)						
1. TARIM	366.4	413.5	404.6	416.9	482.2	544.7
2. SANAYİ	558.5	597.3	594.6	665.9	724.6	786.9
2.1. Taşocakçılığı	46.5	51.5	56.2	64.5	69.3	74.1
2.2. İmalat sanayi	165.8	182.5	198.3	230.1	248.7	266.6
2.3. Elektrik-Su	346.2	363.3	340.0	371.3	406.7	446.2
3. İNŞAAT	408.5	440.7	473.5	546.5	586.1	625.9
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	4,538.7	5,058.4	5,574.1	6,513.1	7,096.0	7,683.6
4.1. TİCARET-TURİZM	1,216.8	1,400.0	1,553.8	1,833.2	2,023.2	2,224.5
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	722.2	796.4	873.3	1,020.9	1,115.3	1,213.2
4.1.2. Otel-Lokanta	494.5	603.6	680.4	812.3	907.9	1,011.3
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	553.1	612.3	669.5	776.6	841.8	908.7
4.3. MALİ MÜESSESELER	472.6	520.6	564.8	652.0	702.7	755.5
4.4. KONUT GELİRLERİ	274.4	308.2	340.9	399.3	436.6	474.9
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	727.5	809.3	890.9	1,040.4	1,137.7	1,237.5
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1,294.3	1,407.9	1,554.3	1,811.7	1,954.0	2,082.5
5. BRÜT KATMA DEĞER (1...4)	5,872.0	6,509.9	7,046.8	8,142.5	8,889.0	9,641.1
6. İTHALAT VERGİLERİ	637.0	703.1	775.8	867.7	946.9	1,033.9
7. GSYİH (1....6)	6,509.0	7,213.0	7,822.6	9,010.3	9,835.9	10,675.0
8. NET DİŞ ALEM FAKTÖR	50.2	54.2	57.6	64.9	68.3	71.4
9. GSMH (7+8)	6,559.2	7,267.2	7,880.2	9,075.2	9,904.2	10,746.4
	2011	TAHMİN				
		2012	2013	2014	2015	2016
PAY (%)						
1. TARIM	5.6	5.7	5.2	4.6	4.9	5.1
2. SANAYİ	8.6	8.3	7.6	7.4	7.4	7.4
2.1. Taşocakçılığı	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
2.2. İmalat sanayi	2.5	2.5	2.5	2.6	2.5	2.5
2.3. Elektrik-Su	5.3	5.0	4.3	4.1	4.1	4.2
3. İNŞAAT	6.3	6.1	6.1	6.1	6.0	5.9
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	69.7	70.1	71.3	72.3	72.1	72.0
4.1. TİCARET-TURİZM	18.7	19.4	19.9	20.3	20.6	20.8
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	11.1	11.0	11.2	11.3	11.3	11.4
4.1.2. Otel-Lokanta	7.6	8.4	8.7	9.0	9.2	9.5
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	8.5	8.5	8.6	8.6	8.6	8.5
4.3. MALİ MÜESSESELER	7.3	7.2	7.2	7.2	7.1	7.1
4.4. KONUT GELİRLERİ	4.2	4.3	4.4	4.4	4.4	4.4
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	11.2	11.2	11.4	11.5	11.6	11.6
4.6. KAMU HİZMETLERİ	19.9	19.5	19.9	20.1	19.9	19.5
5. BRÜT KATMA DEĞER (1...4)	90.2	90.3	90.1	90.4	90.4	90.3
6. İTHALAT VERGİLERİ	9.8	9.7	9.9	9.6	9.6	9.7
7. GSYİH (1....6)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
8. NET DİŞ ALEM FAKTÖR	-	-	-	-	-	-
9. GSMH (7+8)	-	-	-	-	-	-

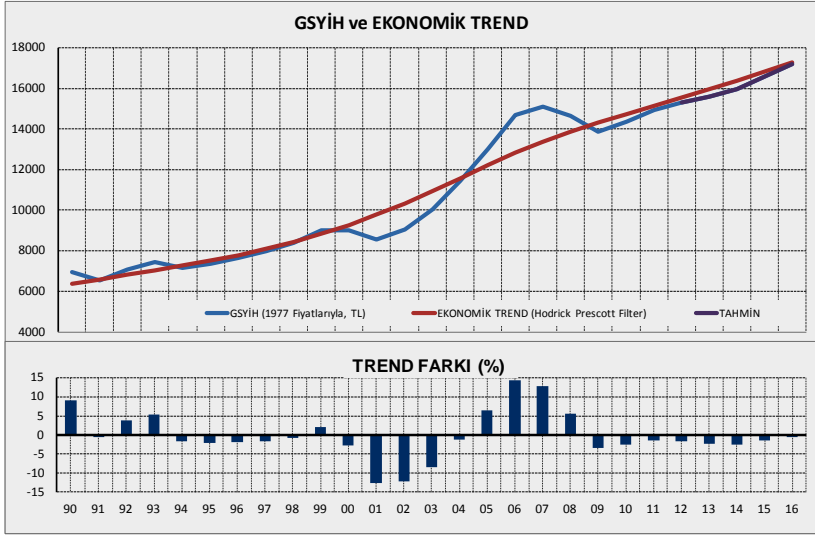
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Son 3 yıllık gelişmeleri açıklayabilmek amacıyla Faktör Analiz Modeli kullanılarak KKTC Faaliyet Endeksi oluşturulmuştur. Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi, Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi ve İthalat Vergilerinin Ocak-2000'den Mart-2014'e kadar aylık gerçekleşen verileri kullanılarak oluşturulan Faaliyet Endeksi'ne göre 2012 yılında 2011 yılına kıyasla daha yavaş bir büyüme görülürken, 2013 ve 2014 yıllarında bu yavaşlamanın devam ettiği görülmektedir (Grafik 3).

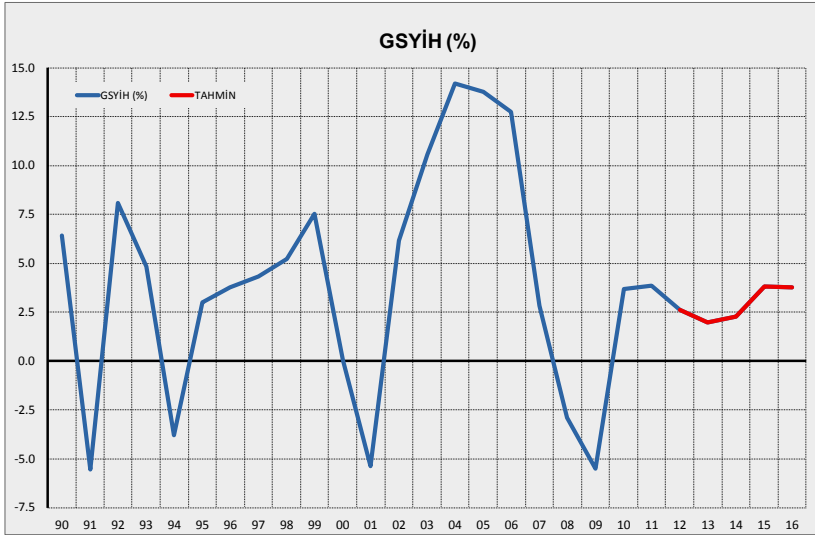
Grafik 3

Grafik 4

Grafik 5

2000 yılında yaşanan ekonomik krizin etkileri 2000 – 2002 döneminde uygulanan ekonomik ve mali istikrar politikaları neticesinde azalmış ve ekonomi toparlanma sürecine girmiştir. 2004 yılında ise inşaat sektöründeki gelişmelerin olumlu etkisiyle iyileşme süreci hızlanmış ve GSYİH trend üzerinde bir büyüme kaydetmiştir. 2008 yılındaki krizin ardından ekonomide düşüş yaşanmış ve 2010 yılından itibaren yeniden yapılandırma, mali disiplinin sağlanması ve reel sektörün gelişimine yönelik desteklerin artırılmasını içeren politikalar neticesinde toparlanma sürecine girilmiştir. 2012–2016 yıllarını kapsayan tahmin döneminde ise GSYİH'daki büyümenin ekonomik trend seviyesine yaklaşması beklenirken, trenddeki büyümenin de önceki yıllara göre biraz daha düşük olacağı öngörülmektedir (Grafik 4).

Yukarıda belirtilen gelişmeler dikkate alınarak yapılan tahmin çalışmaları sonucunda KKTC ekonomisinin reel olarak 2012 yılında %2.7, 2013 yılında %2.0, 2014 yılında %2.2, 2015 ve 2016 yıllarında ise %3.8 büyüyeceği tahmin edilmektedir (Grafik 5).

2.2. Enflasyon

KKTC, küçük ve dışa bağımlı bir ekonomik yapıya sahip olduğundan özellikle döviz kurları ve dünya petrol fiyatlarında oluşabilecek dalgalanmalar enflasyon (Tüketici Fiyatları Endeksi'nin değişimi) üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

2011 yılı boyunca TL bazında petrol fiyatlarında yaşanan %42 civarındaki artış, tüketici fiyatları endeksinin ana harcama guruplarından ulaştırmanın %28.2, konut, su elektrik, gaz ve diğer yakıtlar harcama gurubunun %18.3 oranında artmasına sebep olmuş bu da enflasyonu bir önceki yılın aralık ayına göre %14.7, yıllık ortalama olarak ise %9.7 artırmıştır.

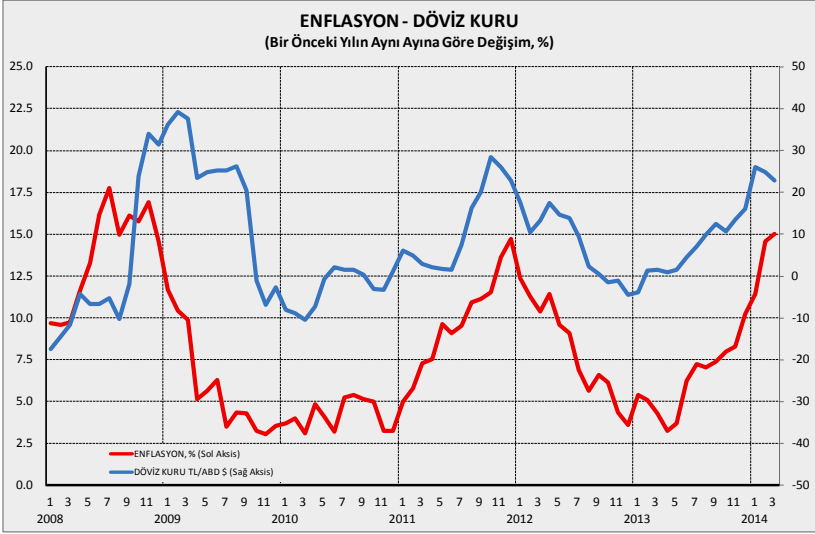
2012 yılsonu gerçekleşme verilerine göre, döviz kurları ve petrol fiyatlarındaki düşüşün ana harcama guruplarına etkisiyle birlikte enflasyon %3.6 olarak gerçekleşmiştir.

2013 nisan ayına kadar düşüş eğiliminde olan döviz kurları, dünya ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan gelişmeler sonucunda yükselme trendine girmiş ve yıl boyunca dövizdeki artışın devam etmesiyle tüketici fiyatları endeksinin özellikle eğitim, ulaştırma ve konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar harcama gurublarının artmasına direkt etki yapmış ve enflasyon yıl sonunda %10.2 seviyesine ulaşmıştır. (Grafik 6).

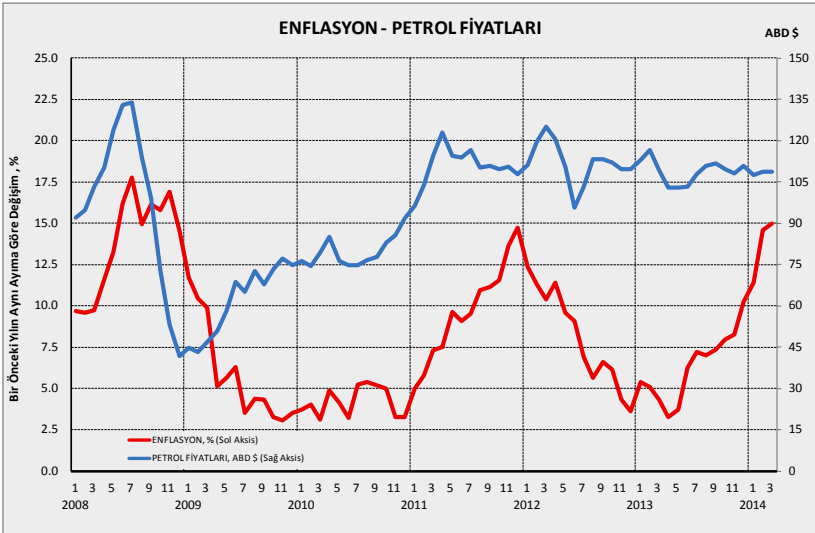
2014 yılının ilk üç ayında %5.0 olarak gerçekleşen enflasyon rakamları dikkate alınarak yapılan tahmin çalışmaları sonucunda enflasyon 2014 yılında %8.9, 2015 yılında %4.8 ve 2016 yılında ise %4.6 olarak tahmin edilmektedir (Tablo 3).

Grafik 6

Grafik 7

Grafik 7’de görüldüğü üzere petrol fiyatlarındaki değişimin enflasyon üzerindeki etkisi, döviz kurlarındaki değişimin enflasyon üzerindeki etkisi ile benzerlik göstermesine rağmen, döviz kurlarındaki değişim enflasyonun seyri üzerinde daha çok rol oynamaktadır.

TABLO-3 TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ

	YILLIK ORTALAMA DEĞİŞİM	BİR ÖNCEKİ YILIN ARALIK AYINA GÖRE DEĞİŞİM	İLK 6 AYLIK DEĞİŞİM
	%		
2008	13.9	14.5	8.5
2009	5.8	5.7	0.6
2010	4.2	3.3	0.3
2011	9.7	14.7	5.9
2012	8.0	3.6	0.7
2013	6.4	10.2	3.3
2014¹	12.6	8.9	5.8
2015¹	5.1	4.8	2.0
2016¹	4.6	4.6	1.7

¹ Tahmin

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

Tahmin çalışmaları Mart-2014’ten itibaren petrol fiyatlarının ve döviz kurlarının çok fazla değişmeyeceği teknik varsayımı dikkate alınarak yapılmıştır.

EK-1

BAZI GÖSTERGELERİN YILLIK VE I. ÇEYREK
KARŞILAŞTIRMALI VERİLERİ

	YILLIK KARŞILAŞTIRMA				
	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
İTHALAT (Milyon ABD \$)	1,604.2	1,699.9	1,705.3	1,699.4	1,784.4
İHRACAT (Milyon ABD \$)	96.4	119.9	116.3	120.7	127.3
DAHİLDE ALINAN KDV (Milyon TL)	158.4	191.8	222.5	226.0	266.9
İTHALATTAN ALINAN KDV (Milyon TL)	251.5	278.0	284.2	328.8	372.8
KONAKLAYAN TURİST SAYISI	497,236	590,718	688,355	715,507	777,972
GECELEME SAYISI	1,816,970	2,275,856	2,663,393	2,885,664	3,122,244
	% DEĞİŞİM				
	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
İTHALAT (Milyon ABD \$)	21.0	6.0	0.3	-0.3	5.0
İHRACAT (Milyon ABD \$)	35.6	24.3	-3.0	3.8	5.5
DAHİLDE ALINAN KDV (Milyon TL)	14.7	21.1	16.0	1.6	18.1
İTHALATTAN ALINAN KDV (Milyon TL)	14.3	10.5	2.3	15.7	13.4
KONAKLAYAN TURİST SAYISI	2.8	18.8	16.5	3.9	8.7
GECELEME SAYISI	12.5	25.3	17.0	8.3	8.2
	I. ÇEYREK KARŞILAŞTIRMASI				
	2010	2011	2012	2013	2014 ²
İTHALAT (Milyon ABD \$)	337.2	406.2	362.2	373.0	388.4
İHRACAT (Milyon ABD \$)	24.5	34.3	29.9	33.6	35.7
DAHİLDE ALINAN KDV (Milyon TL)	34.5	41.9	49.5	50.9	61.1
İTHALATTAN ALINAN KDV (Milyon TL)	47.7	52.8	56.0	61.8	71.3
KONAKLAYAN TURİST SAYISI	85,578	99,945	111,538	125,789	127,650
GECELEME SAYISI	258,061	297,087	343,288	401,623	383,349
	% DEĞİŞİM				
	2010	2011	2012	2013	2014 ²
İTHALAT (Milyon ABD \$)	38.4	20.5	-10.8	3.0	4.1
İHRACAT (Milyon ABD \$)	53.1	39.8	-12.8	12.4	6.4
DAHİLDE ALINAN KDV (Milyon TL)	0.8	21.3	18.1	2.8	20.2
İTHALATTAN ALINAN KDV (Milyon TL)	7.1	10.7	5.9	10.5	15.3
KONAKLAYAN TURİST SAYISI	17.1	16.8	11.6	12.8	1.5
GECELEME SAYISI	17.4	15.1	15.6	17.0	-4.6

¹ Tahmin

² İthalat ve ihracat rakamları tahmin olup diğerleri gerçekleşmedir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü, Ticaret Dairesi, Gelir ve Vergi Dairesi, Turizm Planlama Dairesi

EK-2

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER (GERÇEKLEŞME)

	2008	2009	2010	2011
BÜYÜME VE İSTİHDAM				
GSYİH (Cari Fiyatlarla, Milyon TL)	5,079.9	5,376.3	5,614.1	6,509.0
GSYİH (Milyon \$)	3,957.9	3,477.3	3,727.1	3,878.6
GSYİH Büyümesi ¹	-2.9	-5.5	3.7	3.9
Kişi Başına Milli Gelir (GSYİH, Dolar)	16,005.6	13,830.1	14,610.7	15,285.7
Toplam Tüketim ¹	3.2	-10.9	9.0	-0.3
Kamu ¹	-2.3	-2.8	3.3	-6.2
Özel ¹	5.7	-14.4	11.7	2.3
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ¹	-12.1	-21.8	8.5	6.9
Kamu ¹	-10.3	-45.7	23.5	-12.7
Özel ¹	-12.7	-13.8	5.3	11.8
Toplam Kaynaklar ¹	-0.8	-12.5	9.2	1.2
İstihdam	91,223	91,550	93,498	97,103
İş Gücüne Katılma Oranı (%)	50.1	49.9	49.6	49.8
İstihdam Oranı (%)	45.2	43.7	43.7	45.0
İşsizlik Oranı (%)	9.8	12.4	11.9	9.7
DIŞ TİCARET				
İthalat (Milyon \$)	1,680.7	1,326.2	1,604.2	1,699.9
İhracat (Milyon \$)	83.7	71.1	96.4	119.9
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-1,597.0	-1,255.1	-1,507.8	-1,580.0
İhracat / İthalat (%)	5.0	5.4	6.0	7.1
Dış Ticaret Hacmi / GSYİH (%)	44.6	40.2	45.6	46.9
Net Turizm Gelirleri (Milyon \$)	383.7	390.7	405.8	459.4
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$)	-390.3	-65.4	-275.8	-173.1
Cari İşlemler Dengesi / GSYİH (%)	-9.9	-1.9	-7.4	-4.5
ENFLASYON				
GSYİH Deflatörü	13.6	12.0	0.7	11.6
TÜFE Yıllık Ort. % Değişim	13.9	5.8	4.2	9.7
TÜFE Yıl Sonu % Değişim	14.5	5.7	3.3	14.7

¹ 1977 yılı fiyatlarıyla % değişimi göstermektedir.

EK-3

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER (TAHMİN)

	2012	2013	2014	2015	2016
BÜYÜME VE İSTİHDAM					
GSYİH (Cari Fiyatlarla, Milyon TL)	7,213.0	7,822.6	9,010.3	9,835.9	10,676.2
GSYİH (Milyon \$)	4,005.9	4,107.4	4,182.5	4,611.5	4,989.1
GSYİH Büyümesi ¹	2.6	2.0	2.3	3.8	3.8
Kişi Başına Milli Gelir (GSYİH, Dolar)	15,395.5	15,621.7	15,774.0	17,220.5	18,433.3
Toplam Tüketim ¹	0.6	2.0	2.4	2.4	3.7
Kamu ¹	-3.1	-1.3	1.2	1.3	1.3
Özel ¹	2.1	3.3	2.9	2.8	4.5
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ¹	2.0	1.2	1.5	1.8	1.9
Kamu ¹	7.1	-0.3	-3.2	0.8	1.3
Özel ¹	1.0	1.5	2.5	2.0	2.0
Toplam Kaynaklar ¹	1.3	1.8	2.4	2.5	3.5
İstihdam	99,117	101,181	103,297	105,468	107,694
İş Gücüne Katılma Oranı (%)	49.2	49.4	49.6	49.7	49.9
İstihdam Oranı (%)	44.8	45.3	45.8	46.3	46.8
İşsizlik Oranı (%)	9.9	9.7	9.6	9.5	9.5
DIŞ TİCARET					
İthalat (Milyon \$) ²	1,705.3	1,699.4	1,784.4	1,855.8	1,930.0
İhracat (Milyon \$) ²	116.3	120.7	127.3	136.2	145.8
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-1,589.0	-1,578.7	-1,657.1	-1,719.5	-1,784.2
İhracat / İthalat (%)	6.8	7.1	7.1	7.3	7.6
Dış Ticaret Hacmi / GSYİH (%)	45.5	44.3	45.7	43.2	41.6
Net Turizm Gelirleri (Milyon \$) ³	571.9	616.1	648.3	691.8	748.4
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$) ³	-125.1	-120.5	-130.3	-82.3	-77.8
Cari İşlemler Dengesi / GSYİH (%)	-3.1	-2.9	-3.1	-1.8	-1.6
ENFLASYON					
GSYİH Deflatörü	8.0	6.4	12.6	5.1	4.6
TÜFE Yıllık Ort. % Değişim ²	8.0	6.4	12.6	5.1	4.6
TÜFE Yıl Sonu % Değişim ²	3.6	10.2	8.9	4.8	4.6

¹ 1977 yılı fiyatlarıyla % değişimi göstermektedir.

² 2012-2013 yılları gerçekleşme verileri olup, 2014-2016 yılları tahmin verileridir.

³ 2012 yılı gerçekleşme verileri olup, 2013-2016 yılları tahmin verileridir.

EK-4

GSYİH'DAKİ SEKTÖREL GELİŞMELER

	GERÇEKLEŞME			
	2008	2009	2010	2011
	1977 YILI FİYATLARIYLA (TL)			
1. TARIM	938.1	1,014.8	1,116.4	1,236.4
2. SANAYİ	1,457.6	1,324.5	1,321.9	1,366.5
2.1. Taşocakçılığı	58.8	49.7	49.7	51.1
2.2. İmalat sanayi	1,104.3	986.1	970.0	976.9
2.3. Elektrik-Su	294.5	288.7	302.2	338.5
3. İNŞAAT	2,049.0	1,670.8	1,734.6	1,791.3
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	8,715.0	8,447.8	8,536.3	8,806.4
4.1. TİCARET-TURİZM	2,524.8	2,304.6	2,726.9	2,891.6
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	2,123.7	1,881.8	2,286.3	2,348.3
4.1.2. Otel.-Lokanta	401.1	422.7	440.6	543.3
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	1,456.2	1,415.3	1,132.5	1,083.7
4.3. MALİ MÜESSESELER	548.7	558.0	559.6	567.3
4.4. KONUT GELİRLERİ	678.3	703.8	731.7	760.5
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	1,600.9	1,655.9	1,567.7	1,634.7
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1,906.1	1,810.3	1,817.9	1,868.5
5. BRÜT KATMA DEĞER	13,159.7	12,458.0	12,709.2	13,200.6
6. İTHALAT VERGİLERİ	1,497.8	1,392.0	1,651.5	1,716.4
7. GSYİH (1...6)	14,657.5	13,850.0	14,360.7	14,917.1
8. NDAFG	139.7	100.4	90.5	115.0
9. GSMH (7+8)	14,797.2	13,950.4	14,451.2	15,032.1
	GERÇEKLEŞME			
	2008	2009	2010	2011
	BÜYÜME ORANI (%)			
1. TARIM	-18.2	8.2	10.0	10.8
2. SANAYİ	-10.3	-9.1	-0.2	3.4
2.1. Taşocakçılığı	-9.3	-15.5	0.0	2.8
2.2. İmalat sanayi	-13.4	-10.7	-1.6	0.7
2.3. Elektrik-Su	3.4	-2.0	4.7	12.0
3. İNŞAAT	-8.0	-18.5	3.8	3.3
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	1.5	-3.1	1.0	3.2
4.1. TİCARET-TURİZM	-2.1	-8.7	18.3	6.0
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	-3.5	-11.4	21.5	2.7
4.1.2. Otel.-Lokanta	5.8	5.4	4.2	23.3
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	2.2	-2.8	-20.0	-4.3
4.3. MALİ MÜESSESELER	9.6	1.7	0.3	1.4
4.4. KONUT GELİRLERİ	2.7	3.8	4.0	3.9
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	4.3	3.4	-5.3	4.3
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1.2	-5.0	0.4	2.8
5. BRÜT KATMA DEĞER	-3.1	-5.3	2.0	3.9
6. İTHALAT VERGİLERİ	-0.8	-7.1	18.6	3.9
7. GSYİH (1...6)	-2.9	-5.5	3.7	3.9
8. NDAFG	-79.8	-39.3	-9.9	24.5
9. GSMH (7+8)	-3.4	-5.7	3.6	4.0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

EK-5

GSYİH'DAKİ SEKTÖREL GELİŞMELER

	2008 2009 2010 2011			
	CARİ FİYATLARIYLA (MİLYON TL)			
1. TARIM	259.2	300.6	330.3	366.4
2. SANAYİ	542.8	516.7	552.8	558.5
2.1. Taşocakçılığı	42.3	35.5	35.6	46.5
2.2. İmalat sanayi	202.7	171.8	130.9	165.8
2.3. Elektrik-Su	297.7	309.4	386.3	346.2
3. İNŞAAT	362.2	346.4	312.1	408.5
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	3,499.2	3,765.0	3,882.6	4,538.7
4.1. TİCARET-TURİZM	721.7	766.3	900.0	1,216.8
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	491.9	484.1	598.0	722.2
4.1.2. Otel.-Lokanta	229.8	282.2	302.0	494.5
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	614.5	597.3	525.2	553.1
4.3. MALİ MÜESSESELER	357.8	388.4	404.4	472.6
4.4. KONUT GELİRLERİ	175.9	202.5	220.6	274.4
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	525.2	609.3	652.3	727.5
4.6. KAMU HİZMETLERİ	1,104.0	1,201.2	1,180.1	1,294.3
5. BRÜT KATMA DEĞER	4,663.3	4,928.7	5,077.8	5,872.0
6. İTHALAT VERGİLERİ	416.6	447.6	536.3	637.0
7. GSYİH (1.....6)	5,079.9	5,376.3	5,614.1	6,509.0
8. NDAFG	48.4	39.0	35.4	50.2
9. GSMH (7+8)	5,128.3	5,415.3	5,649.5	6,559.2
	GERÇEKLEŞME			
	2008	2009	2010	2011
	PAY (%)			
1. TARIM	5.1	5.6	5.9	5.6
2. SANAYİ	10.7	9.6	9.8	8.6
2.1. Taşocakçılığı	0.8	0.7	0.6	0.7
2.2. İmalat sanayi	4.0	3.2	2.3	2.5
2.3. Elektrik-Su	5.9	5.8	6.9	5.3
3. İNŞAAT	7.1	6.4	5.6	6.3
4. HİZMETLER SEKTÖRÜ	68.9	70.0	69.2	69.7
4.1. TİCARET-TURİZM	14.2	14.3	16.0	18.7
4.1.1 Toptan Perakende Tic.	9.7	9.0	10.7	11.1
4.1.2. Otel.-Lokanta	4.5	5.2	5.4	7.6
4.2. ULAŞT.-HABERLEŞME	12.1	11.1	9.4	8.5
4.3. MALİ MÜESSESELER	7.0	7.2	7.2	7.3
4.4. KONUT GELİRLERİ	3.5	3.8	3.9	4.2
4.5. SERBEST MES. VE HİZ.	10.3	11.3	11.6	11.2
4.6. KAMU HİZMETLERİ	21.7	22.3	21.0	19.9
5. BRÜT KATMA DEĞER	91.8	91.7	90.4	90.2
6. İTHALAT VERGİLERİ	8.2	8.3	9.6	9.8
7. GSYİH (1.....6)	100.0	100.0	100.0	100.0
8. NDAFG	-	-	-	-
9. GSMH (7+8)	-	-	-	-

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

EK-6

ÖDEMELER DENGESİ

	GERÇEKLEŞME (Milyon \$)			
	2009	2010	2011	2012
1. Cari İşlemler				
1.1. Dış Ticaret				
1.1.1. İhracat	71.1	96.4	119.9	116.3
1.1.2. İthalat	1,326.2	1,604.1	1,699.9	1,705.3
Dış Ticaret Dengesi	-1,255.1	-1,507.7	-1,580.0	-1,589.0
GSYİH'daki Payı (%)	-36.1	-40.5	-40.7	-39.7
1.2. Görünmeyen İşlemler				
1.2.1. Turizm (Net)	390.7	405.8	459.4	571.9
1.2.2. Diğer Görünmeyenler (Net)	799.0	826.2	947.5	892.0
Görünmeyen İşlemler Dengesi	1,189.7	1,232.0	1,406.9	1,463.9
Cari İşlemler Dengesi	-65.4	-275.7	-173.1	-125.1
GSYİH'daki Payı (%)	-1.9	-7.4	-4.5	-3.1
2. Sermaye Hareketleri				
2.1. TC Kredileri	425.3	363.9	268.2	226.1
2.2. Diğer Sermaye Hareketleri(Net)	69.7	74.6	58.3	120.1
Sermaye Hareketleri Dengesi	495.0	438.5	326.5	346.2
Genel Denge	429.6	162.8	153.4	221.1
GSYİH'daki Payı (%)	12.4	4.4	4.0	5.5
3. Rezerv Hareketleri (- Artış, + Azalış)	-172.1	-94.4	-47.3	-340.8
4. Net Hata ve Noksan	-257.5	-68.4	-106.1	119.7
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL)	1.5461	1.5063	1.6782	1.8006

Not: (1) Hesaplama yönteminde yapılan değişiklikten dolayı; 2011 ve 2012 yıllarına ait Taşınmaz Mal Komisyonu Ödemelerine Diğer Sermaye Hareketleri içerisinde yer verilmiştir.

(2) 2012 yılı GSYİH değeri tahmindir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

EK-7

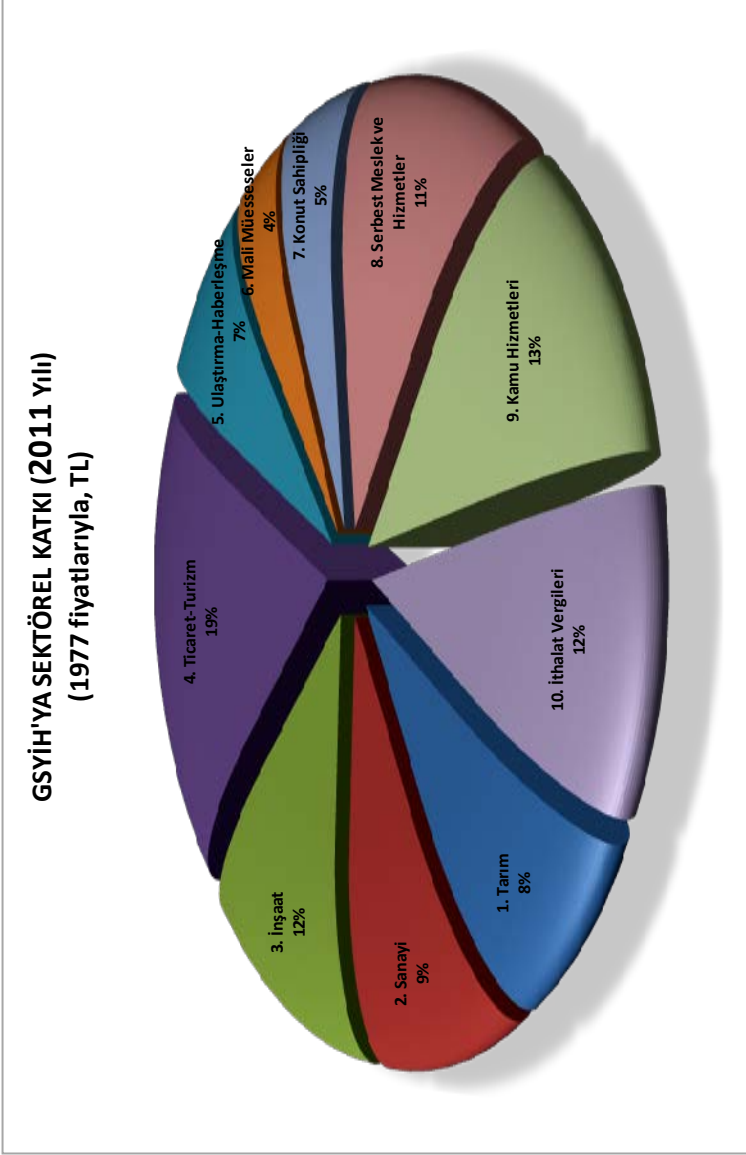
ÖDEMELER DENGESİ

	TAHMİN (Milyon \$)			
	2013	2014	2015	2016
1. Cari İşlemler				
1.1. Dış Ticaret				
1.1.1. İhracat ¹	120.7	127.3	136.2	145.8
1.1.2. İthalat ¹	1,699.4	1,784.4	1,855.8	1,930.0
Dış Ticaret Dengesi	-1,578.7	-1,657.1	-1,719.5	-1,784.2
GSYİH'daki Payı (%)	-38.4	-39.6	-37.3	-35.8
1.2. Görünmeyen İşlemler				
1.2.1. Turizm (Net)	616.1	648.3	691.8	748.4
1.2.2. Diğer Görünmeyenler (Net)	842.1	878.4	945.5	958.0
Görünmeyen İşlemler Dengesi	1,458.3	1,526.7	1,637.2	1,706.4
Cari İşlemler Dengesi	-120.5	-130.3	-82.3	-77.8
GSYİH'daki Payı (%)	-2.9	-3.1	-1.8	-1.6
2. Sermaye Hareketleri				
2.1. TC Kredileri ¹	261.9	208.9	206.3	201.0
2.2. Diğer Sermaye Hareketleri(Net)	75.4	105.6	114.7	146.2
Sermaye Hareketleri Dengesi	337.3	314.5	321.0	347.2
Genel Denge	216.8	184.1	238.7	269.4
GSYİH'daki Payı (%)	5.3	4.4	5.2	5.4
3. Rezerv Hareketleri (- Artış, + Azalış)	-161.5	-126.1	-178.5	-206.8
4. Net Hata ve Noksan	-55.3	-58.0	-60.2	-62.6
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL)	1.9045	2.1543	2.1329	2.1399

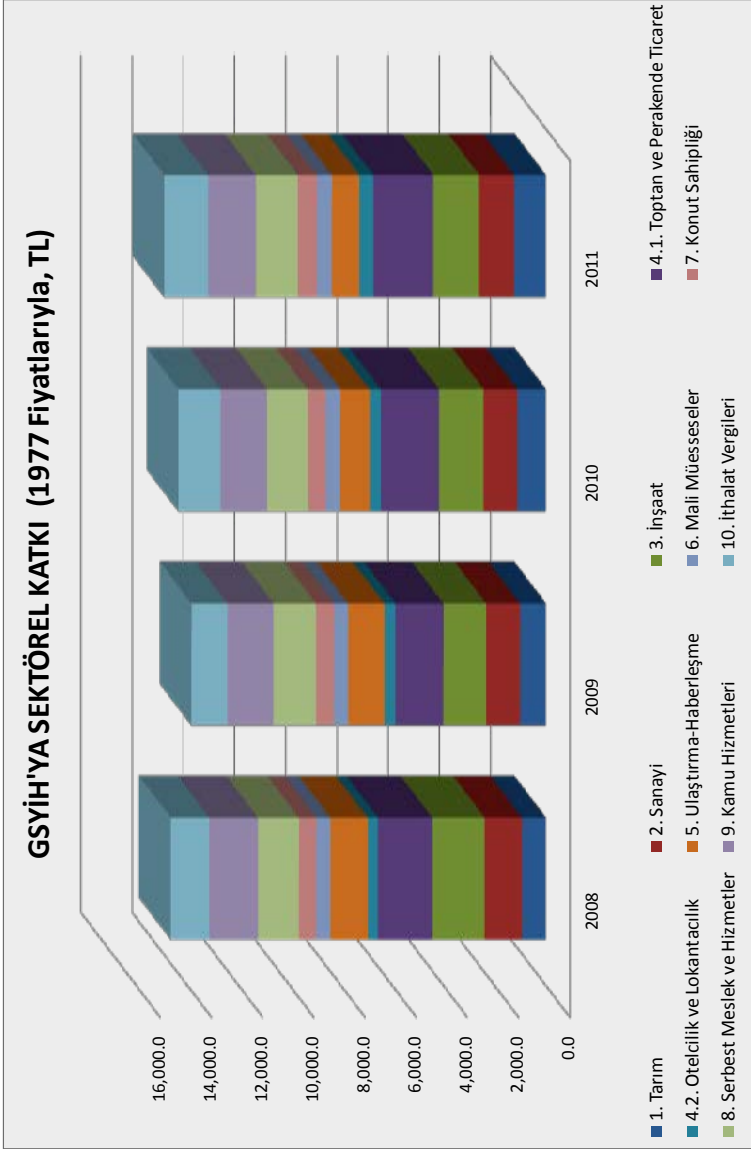
¹ 2013 yılı gerçekleşme verileri olup, 2014-2016 yılları tahmin verileridir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

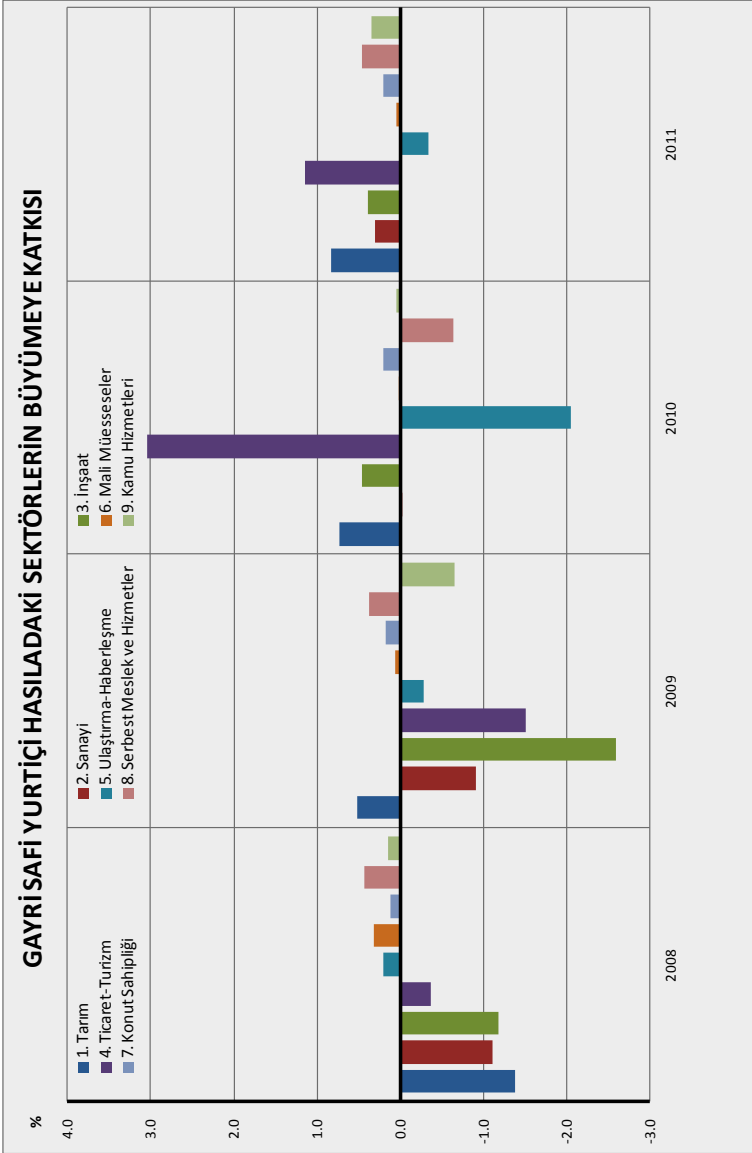
EK-8

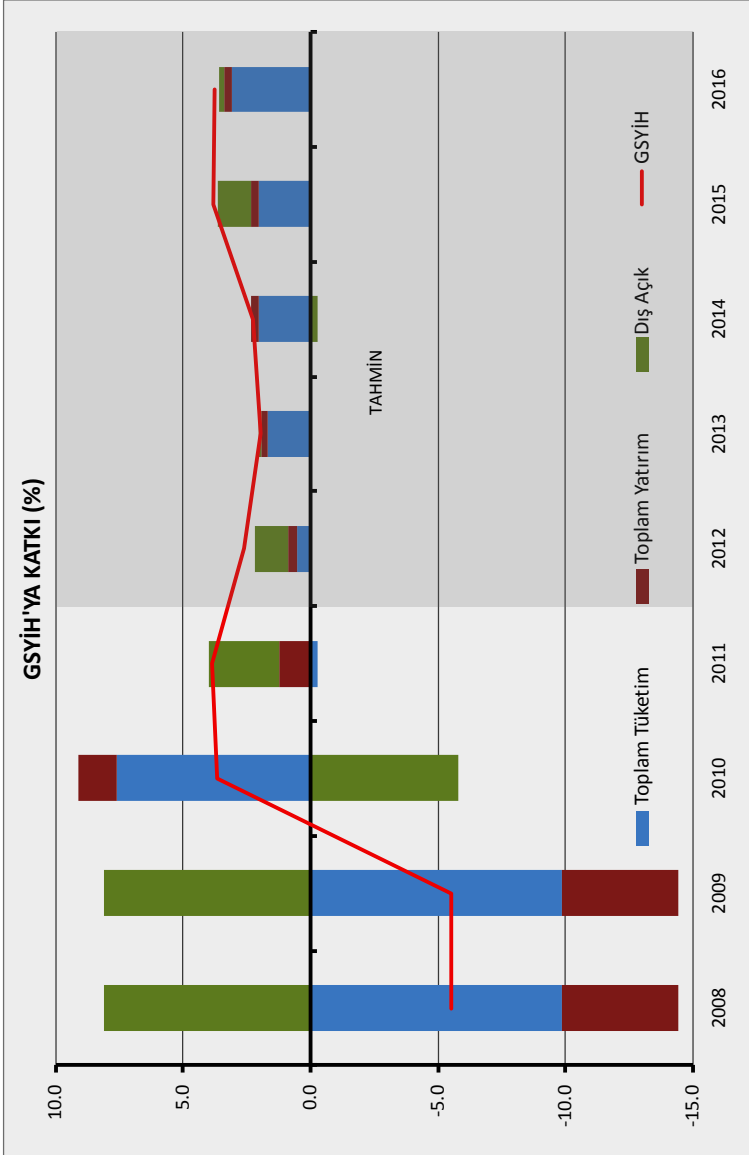
EK-9

EK-10

EK-11

KISALTMALAR

KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
IMF	Uluslararası Para Fonu
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
NDAFG	Net Dış Alem Faktör Gelirleri
TÜFE	Tüketici Fiyatları Endeksi

DEVLET PLANLAMA ÖRGÜTÜ
LEFKOŞA - 2014